

Vieraskieliset aikuiset ammattillisessa koulutuksessa

Kumppanina kotoutumisessa -hanke

Veera Väisänen

2024

Sisällysluettelo

Selvityksen taustaa	3
Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen väylät	4
Selvityksen toteutus	5
Sähköisen kyselyn tulokset	6
Suosituksia	13
Lähteet	16

VIERASKIELISET AIKUISET AMMATILISESSA
KOULUTUKSESSA

Kumppanina kotoutumisessa -hanke (ESR+)
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-398-245-1 (PDF)
URN:ISBN:978-952-398-245-1

www.doria.fi/ely-keskus

Selvityksen taustaa

Tämä selvitys on tehty osana Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valtakunnallista Kumppanina kotoutumisessa -hanketta (ESR+). Hanke koordinoi Maahanmuuttaneiden toimiva arki -teemakonaisuutta, jonka yhtenä tavoitteena on parantaa koulutusjärjestelmän kykyä vastata maahanmuuttajaväestön tarpeisiin.

Vieraskielisten maahanmuuttaneiden pääsy koulutukseen, koulutuspolkujen pituus sekä koulutuksen jälkeen työllistyminen ovat haasteita Suomessa. Tällä selvityksellä haluttiin selvittää ja nostaa esille näitä haasteita ammatillisen koulutuksen näkökulmasta sekä löytää ratkaisuehdotuksia tilanteen parantamiseksi.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelee vuosittain n. 300 000 opiskelijaa, joista n. 30 000 vieraskielisiä. Määrä kasvaa joka vuosi. Toteuttamalla tämä selvitys haluttiin saada tietoa ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien tai siihen hakevien maahanmuuttaneiden osalta mm. ammatillisen koulutuksen hakuprosessista ja valintakriteereistä, opiskelijalle tarjottavasta ohjauksesta ja tuesta hakuvaiheessa, haun jälkeen ja opintojen aikana, sekä koulutuksen järjestäjien parhaista käytännöistä liittyen ohjaukseen ja työllistymisen tukeen.

Koska koulutuksen järjestäjät eivät tilastoi opiskelijoita tai hakijoita syntyperän, vaan ainoastaan äidinkielen mukaan, keskityttiin selvityksessä vieraskielisiin yli 25-vuotiaisiin ammatillisessa koulutuksessa.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen väylät

Yhteishaku: valtakunnallisesti yhdenmukainen valintaprosessi

Perusopetuksen päättävät nuoret hakevat toisen asteen koulutukseen kerran vuodessa keväällä, yhteishaussa. Yhteishaussa on valtakunnallisesti yhteneväinen valintamenettely ja -kriteerit.

Jatkuva haku: jokaisella koulutuksen järjestäjällä oma valintaprosessi

Aikuiset, myös vieraskieliset, hakevat toisen asteen koulutukseen yleensä jatkuvassa haussa, joka mahdollistaa koulutukseen hakeutumisen joustavasti ympäri vuoden. Jatkuvassa haussa koulutuksen järjestäjät päättävät itse hakuajoista ja muista hakemiseen liittyvistä menettelyistä, valintaperusteista sekä mahdollisista pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi yhdenmukaista kielitestausta tai linjausta sisäänpääsyn edellyttämästä kielitaidon tasosta ei ole.

Sekä yhteishaun että jatkuvan haun puitteissa voidaan käyttää myös harkinnanvaraista hakua.

Harkinnanvaraisessa haussa koulutukseen voidaan ottaa tietty määrä opiskelijoita esim. sosiaalisten syiden, oppimisvaikeuden tai tutkinnon suorittamiseen riittämättömän kielitaidon perusteella. Harkintaan perustuvan valinnan kriteerillä puretaan esteitä päästä ammatilliseen koulutukseen. Näin parannetaan eri syistä helposti koulutuksen ulkopuolelle jäävien hakijoiden, kuten esimerkiksi maahanmuuttajien asemaa ammatilliseen perustutkintokoulutukseen hakeutumisessa ja työelämään siirtymisessä. Koulutuksen järjestäjä arvioi tutkintokohtaisesti hakijan kielelliset edellytykset suorittaa tutkinto, ottaen huomioon myös kielitaidon karttumisen opintojen aikana.

Koulutuksen järjestäjä ohjaa hakijaa

Jos koulutuksen järjestäjä ei ota hakijaa opiskelijaksi, sen tehtävänä on ohjata hakija muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muun palvelun piiriin. Koulutuksen järjestäjän tulee esimerkiksi selvittää, missä on tarjolla hakijalle soveltuvaa koulutusta.

Koulutuksen järjestäjän tulee tarvittaessa ohjata hakijaa esimerkiksi nuorten työpajatoimintaan, työvoimapalveluihin tai sosiaali- ja terveystieteiden piiriin, jos järjestäjä arvioi hakeutumisasiirivaiheen tietojen perusteella kyseiset palvelut hakijalle tarkoituksenmukaisemmaksi vaihtoehdoksi.

Koulutuksen järjestäjän ohjausveloitteella varmistetaan se, että kaikki hakijat saavat neuvontaa ja ohjausta sopivan tutkinnon tai koulutuksen löytämiseksi riippumatta siitä, mitä hakutapaa käyttäen he hakevat ammatilliseen koulutukseen tai kuinka selkeä käsitys heillä on siitä, mikä tutkinto tai koulutus heille soveltuisi.

→ [Haku ja valinta ammatilliseen koulutukseen \(okm.fi\)](https://okm.fi)

→ [Laki ammatillisesta koulutuksesta \(finlex.fi\)](https://finlex.fi)

Selvityksen toteutus

Kumppanina kotoutumisessa -hanke toteutti tämän selvityksen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Selvityskysymykset sisältävä sähköinen kysely lähetettiin OKM:stä kaikille maan 136 ammatillisen koulutuksen järjestäjälle.

Kysely oli avoinna 1.11. - 1.12.2023.

Kyselyyn vastasi 45 koulutuksen järjestäjää, eli vastausprosentti oli 33. Vastanneita oli ympäri Suomen.

Lisäksi Kumppanina kotoutumisessa -hanke lähetti yhteystietonsa antaneille vastaajille tarkentavia kysymyksiä vastausajan jälkeen.

Sähköisen kyselyn tulokset

Koulutuksiin hakeneet ja valitut

Mihin tutkintoihin vieraskielisiä (äidinkieli muu kuin suomi tai ruotsi) jatkuvassa haussa hakeneita yli 25-vuotiaita tuli valituksi erityisen vähän suhteessa valittujen kokonaismäärään? Miksi?

Hakijat suhteessa valittuihin vastanneissa oppilaitoksissa: vaihtelua 11 % ja 77 % välillä. Alat ja tutkinnot, joihin valittiin erityisen vähän vieraskielisiä olivat seuraavat:

- sähkö- ja automaatioalan perustutkinto
- kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto
- prosessialan perustutkinto
- sosiaali- ja terveysalan perustutkinto
- liiketoiminnan perustutkinto.

Syynä sisään päässeiden vähäiseen määrään oli yleisimmin em. tutkintoihin johtavien opintojen korkea kielitaitovaatimus

Mihin tutkintoihin vieraskielisiä (äidinkieli muu kuin suomi tai ruotsi) jatkuvassa haussa hakeneita yli 25-vuotiaita tuli valituksi eniten suhteessa valittujen kokonaismäärään? Miksi?

Ravintola- ja cateringala, puhdistuspalveluala sekä kone- ja tuotantotekniikka.

Syitä valituksi tulleiden suhteellisen suureen määrään mainittiin em. tutkintojen matalampi kielitaitovaatimus sekä alojen työvoimapula, jolloin aloituspaikkoja voi olla tarjolla enemmän. Näissä tutkinnoissa osaamisen hankkiminen on vastaajien mukaan hyvin käytännönläheistä, ja koulutus voidaan aloittaa melko rajatullakin kielitaidolla.

Joissakin oppilaitoksissa on tarjolla myös englanninkielisiä koulutusohjelmia, joihin tulee valituksi paljon vieraskielisiä. Tällöin koulutuksen järjestäjällä on englanninkielisen koulutuksen järjestämislupa.

Osa vastaajista kertoi myös, että maahanmuuttaneitten omat ryhmät, joissa kielen oppimista tuetaan tehostetusti, antavat mahdollisuuden päästä opiskelemaan vähäisemmälläkin kielitaidolla aloille, joille vieraskielisiä tuli valituksi eniten.

Kaikille edellä mainituille aloille oli vastaajien mukaan paljon vieraskielisiä hakijoita liittyen alojen suureen työvoimatarpeeseen. Tarjolla oleva mahdollisuus aloittaa opinnot tutkinnon osista sekä saada opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja (OPVA) oli antanut mahdollisuuden päästä koulutukseen. Yksi vastaajista kertoi, että alueen työnantajat palkkaavat vieraskielisiä oppisopimuksella, mikä edesauttaa koulutukseen pääsyä.

Sosiaali- ja terveysalalle hakeutumiseen vaikuttaa myös se, että alalla työvoiman tarve on erityisen suurta. Alalle tarvitaan opiskelijoita, mistä johtuen alan koulutuksia markkinoidaan ja aktiivisesti haetaan ratkaisuja vieraskielisten opiskelijoiden kouluttamiseksi. Jotkin oppilaitokset järjestävät sosiaali- ja terveysalalla vieraskielisille tarkoitettuja kielituettuja koulutuksia.

Yleisimmät syyt, joiden perusteella hakija ei täyttänyt valintakriteerejä

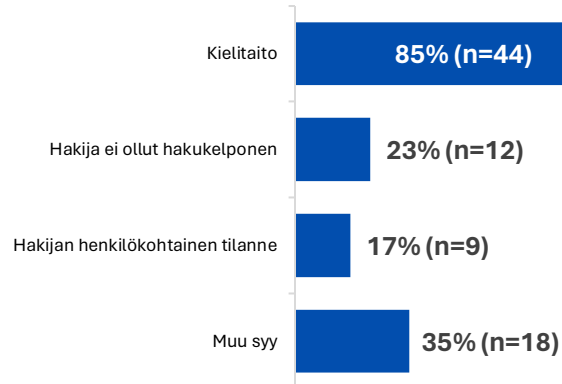
Yleisin syy, miksi hakija ei tullut valituksi, oli puutteellinen kielitaito. Hakijan hakukelpoisuus nousi esteeksi valinnalle 23 % vastauksista ja hakijan henkilökohtainen tilanne 17 % vastauksissa. Hakija on hakukelpoinen ammatilliseen perustutkintoon, jos hän on suorittanut peruskoulun tai sitä vastaavan oppimäärän tai osaamisen. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin on omat kriteerinsä. Osittain hakemuksia jätetään virheellisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin, vaikka hakukelpoisuus ei täyty. Tämä selittää sitä, miksi hakija ei ollut hakukelpoinen hakiessaan.

Muita syitä olivat mm. seuraavat:

- Hakija ei läpäissyt pääsy- tai soveltuvuuskoetta
- Hakija ei saapunut kielitaidon testiin tai pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen tai ei palauttanut ennakkotehtävää
- Hakemus puutteellinen (liitteet puuttuivat)
- Hakija perui hakemuksensa
- Hakija ei soveltunut alalle (soveltuvuuskokeen tulos)
- Hakijalla todettiin puutteelliset opiskeluvaihtoehdot

Mikä tai mitkä olivat yleisimmät syyt, joiden perusteella hakija ei täyttänyt valintakriteerejä?

Voit valita useamman (n=45)

Valinnan tuloksesta ilmoittaminen

Suurin osa koulutuksen järjestäjistä ilmoittaa valinnan tuloksesta sähköpostitse. Osa lähettää kirjeen tai tekstiviestin. Myös puhelinsoitto ja ohjaustapaamiset ovat käytössä valinnan tuloksesta ilmoittamiseen.

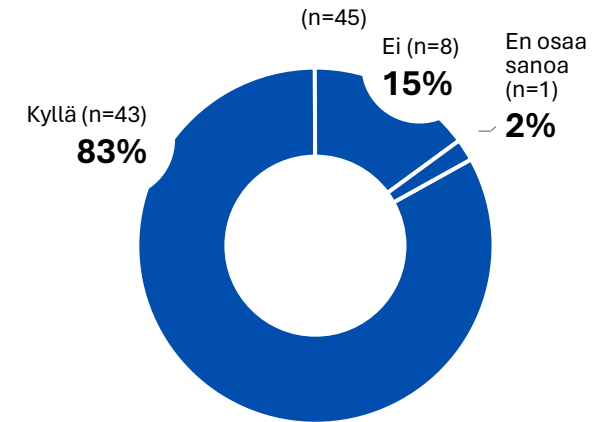
Ohjaus kielteisen valintapäätöksen yhteydessä

Syy valitsematta jättämiselle ilmoittaa vastanneista 36 koulutuksen järjestäjää (69 %). Sen sijaan 16 vastannutta koulutuksen järjestäjää (31 %) ei tätä tietoa ilmoita.

Suurin osa oppilaitoksista ohjaa opiskelijoita kielteisen valintapäätöksen yhteydessä

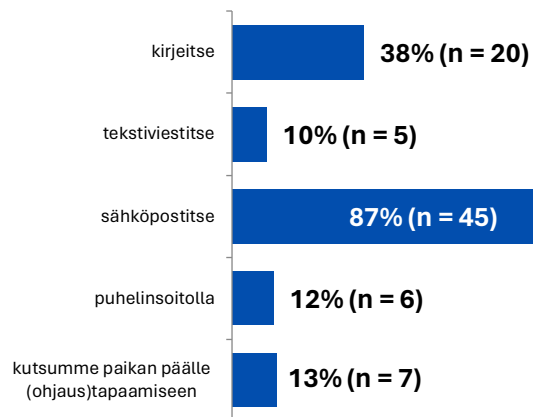
Kielteisen valintapäätöksen sisältävässä sähköpostissa kerrotaan yleensä oppilaanohjauksen yhteystiedot, jonne hakija voi halutessaan olla yhteydessä lisätietojen ja ohjauksen saamista varten. Joillakin oppilaitoksilla on käytössä myös ohjauspäivä, jonne kutsutaan kaikki hylätyn tuloksen saaneet hakijat. Ohjauspäiviin osallistutaan hyvällä prosentilla. Muita oppilaitosten käyttämiä ohjaukskäytäntöjä ovat hakuhaastattelun yhteydessä saman tien annettu palaute ja ohjaus esim. jos hakijan kielitaito ei riittänyt koulutukseen pääsemiseen. Myös pääsykoepäivän jälkeen annettu henkilökohtainen palaute on käytössä.

Ohjaatteko hakijaa kielteisen valintapäätöksen yhteydessä?

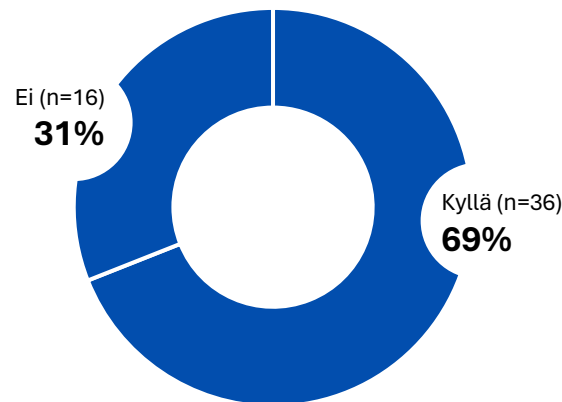
Miten ilmoitatte valinnan tuloksen hakijalle?

Voitte valita useamman (n=45)

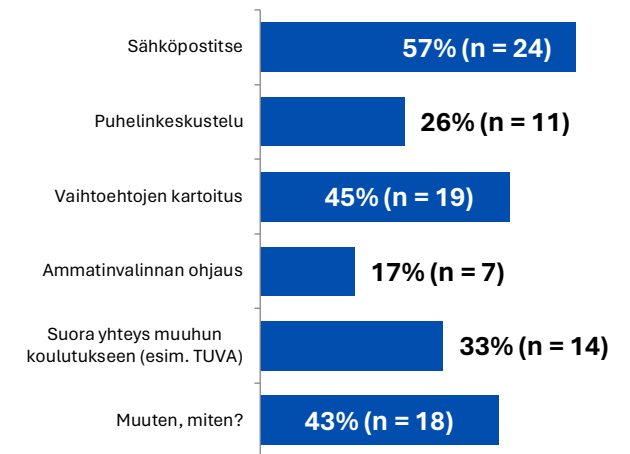
Ilmoitatteko hakijalle syy valitsematta jättämiselle?

(n=45)

Miten ohjaatte?

(n=45)

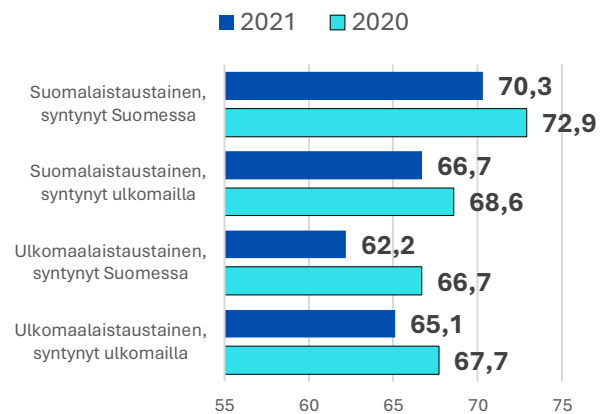

Opiskelijoiden työllistyminen koulutuksen jälkeen

Koulutuksen järjestäjät eivät tilastoi opiskelijoiden työllistymistä koulutuksen jälkeen. Useat vastanneet kuitenkin arvioivat, että sosiaali- ja terveysalalle työllistytään hyvin, mihin on syynä mm. työvoimapula alalla. Sote-alaa markkinoidaan aktiivisesti myös tälle kohderyhmälle.

Opetushallinnon tietopalvelun mukaan työllisten osuus vuoden kuluttua tutkinnon suorittamisen jälkeen ulkomaalaistaustaisilla ulkomailla syntyneillä vuosina 2020 ja 2021 oli 65,1 %. Suomalaistaustaisilla Suomessa syntyneillä vastaava luku oli 70,3 %. Huomattavaa on myös se, että työllistymisprosentti on parantunut vuodesta 2020 vuoteen 2021. Tämän jälkeen tilastotietoa ei ole.

Työllisten osuus 1 vuosi ammatillisen tutkinnon suorittamisen jälkeen

(Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2024)

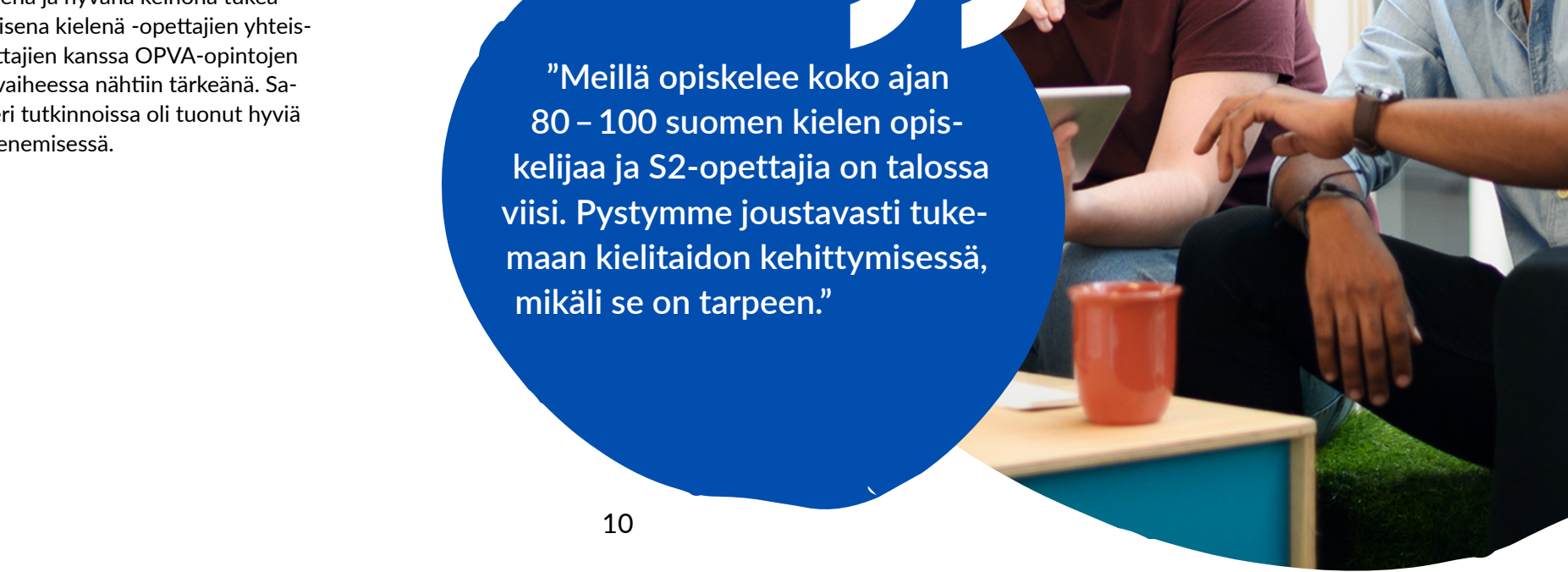
Koulutuksen järjestäjien parhaat keinot tukea vieraskielisten aikuisopiskelijoiden opintojen etenemistä ja valmistumista

Kyselyn tulosten perusteella oppilaitoksissa tuetaan vieraskielisten opiskelijoiden opintojen etenemistä ja opiskelijoiden valmistumista erilaisin ohjaus- ja tukikeinoin. Oppilaitokset tarjoavat esimerkiksi OPVA-opintoja eli opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja.

Parhaana keinona nähdään jatkuva tuki ja ohjaus sekä S2- eli suomi toisena kielenä -opetus. Vastanneiden mukaan ryhmäkoon olisi hyvä olla pienempi, jolloin myös henkilökohtainen lisäohjaus on mahdollista. Osalla opiskelijoista nähdään selkeä tarve aloittaa tuettu kielen opetus heti koulutuksen alussa. Nyt tätä tukimuotoa ei ole käytössä kaikkialla, joten se on kehittämiskohde osassa oppilaitoksia.

Ammatinohjaajan ja S2-opettajan mukana olo ammatillisissa opinnoissa sekä heidän välisensä yhteistyö nähdään tarpeellisena ja hyvänä keinona tukea opiskelijoita. Suomi toisena kielenä -opettajien yhteistyö ammatillisten opettajien kanssa OPVA-opintojen aikana tutkinnon alkuvaiheessa nähtiin tärkeänä. Samanaikaisopettajuus eri tutkinnoissa oli tuonut hyviä tuloksia opinnoissa etenemisessä.

Yhteisten tutkinnon osien suorittamiseksi joissakin oppilaitoksissa on tarjolla ns. YTO-pajoja, joihin tukea tarvitsevat voivat osallistua. Tukikeinoina vastauksissa tuotiin lisäksi esille tutkinnon osa-koulustarjonta, tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) (myös työvoimakoulutuksena), aikuisten maahanmuuttajien perusopetus, vieraskielisten opinto-ohjaaja, opettajien ja ammatillisten ohjaajien paneutuminen sekä mahdollisuus edetä tutkinnon osa kerrallaan. Verkostoyhteistyö sekä opiskeluhoitopalvelut ovat myös käytettyjä tukimuotoja.

”Meillä opiskelee koko ajan 80 – 100 suomen kielen opiskelijaa ja S2-opettajia on talossa viisi. Pystymme joustavasti tukemaan kielitaidon kehittämisessä, mikäli se on tarpeen.”

”Opiskelijoilla on mahdollisuus opiskeluvaihtoihin tukeviin opintoihin, joissa vahvistetaan kielitaitoa ja muuten perusvalmiuksia esim. matemaattis-luonnontieteelliset aineet. Suomi toisena kielenä opetus ja tukitoimet, esim. joissakin tilanteissa kaksoisopettajuus ammatillisen opettajan kanssa. Ammatilliset ohjaajat opettajan tukena erityisesti työsaliopetuksessa.”

”Mahdollisuus tutustua eri aloille helposti.”

”Opetus selkeäkielistä ja tarpeeksi hidasta, toistot. Opetusmateriaali ja tehtävät tarvittaessa paperilla, jotta opiskelija voi tutustua niihin etukäteen/itsenäisesti ja tehdä merkintöjä.”

”S2 opettaja, maahanmuutto-ohjaaja, ammatillinen opettaja. Kaikkien yhteistyö.”

”S2-tuki, OPVA-opinnot, hyvät työelämäyhteydet, jolloin opiskelijan ja työpaikan tarpeet ja kyvyt saadaan parhaiten kohtaamaan, kielitietoinen opetus, osaava henkilöstö.”

”Maahanmuuttajaohjaajan ja S2-opettajan tuki, kieli- ja kulttuuritietoinen ammatinopetus ja maahanmuuttajaryhmät.”

”Jatkuva tuki ja ryhmäyttäminen.”

”Omia maahanmuuttajaryhmiä, hyvät selkokieliset materiaalit, vahva tuki opintoihin mm. maahanmuuttajaohjaajien muodossa.”

Kielitietoisuus

Koulutuksen järjestäjät näkevät opetus- ja ohjaushenkilöstön kielitietoisuuden lisäämisen tärkeänä. Selkokielen käyttäminen opetuksessa sekä tarvittaessa tulkin palvelut auttavat ohjaustyössä. Kielitietoista opetusta koko opiskelun ajan tarvitaan.

Kielitietoisuus tarkoittaa tietoa ja ymmärrystä siitä,

- millaisia kieliä ja kielimuotoja on olemassa
- miten kieli vaihtelee ja muuttuu
- miten konteksti vaikuttaa käytettyyn kieleen
- mikä on kielen merkitys ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (Lehtonen & Rätty 2018).

Selkeä kieli, termien avaaminen ja opettajan meta-puhe esimerkiksi tehtävänannoissa sekä siirtymissä tehtävästä tai toiminnasta toiseen helpottavat kaikkien oppimista ja lisäävät saavutettavuutta. (Helsingin yliopisto, [kielitietoinen opetus \(teaching.helsinki.fi\)](https://www.helsinki.fi/kielitietoinen-opetus))

Koulutuksen järjestäjien parhaat keinot tukea vieraskielisten aikuisopiskelijoiden työllistymistä

Yhteistyö työelämän kanssa nostettiin joissakin oppilaitoksissa esille vahvuutena, toisissa kehittämis-kohteena. Yleisesti ammatillisessa koulutuksessa on koulutuksen järjestäjien mukaan hyvät verkostot ja yhteydet alueen työelämään, mikä auttaa opiskelijoita työllistymisessä, kun vuorovaikutus oppilaitoksen ja työelämän välillä on toimivaa ja joustavaa.

Osa koulutuksen järjestäjistä nosti esille myös vastavuoroisen kotoutumisen ja työelämän vastaanottavuuden. Työelämän vastaanottavuus vaikuttaa sekä työssäoppimis- että työpaikkojen saamiseen. Työelämään ja yhteiskuntaan integroituminen vaatii myös yhteisöjen panosta. Työssäoppimispaikkojen ja työpaikkojen saaminen työvoimapula-aloille on yleisesti helpompaa kuin muille aloille. Vieraskielisten ohjauspalveluihin on panostettu osassa oppilaitoksia: vieraskielisille on oma uraohjaaja, tai yhden opinto-ohjaajan työtä on suunnattu tukemaan juuri tätä kohderyhmää.

Oppilaitosten antama käytännön apu työnhaussa ja työpaikalla tapahtuvassa ohjauksessa on myös erittäin tärkeää. Opiskelijoita autetaan työnhaussa: CV:n kirjoittamisessa, neuvotaan, mistä voi katsoa avoimia työpaikkoja ja etsitään niitä yhdessä tunnilla. Opiskelijoiden kanssa osallistutaan erilaisiin rekrytointitapahtumiin.

Työssäoppimisjaksolla tuetaan opiskelijaa ja työpaikkaohjaajaa vieraskielisen ja erilaisesta toimintakulttuurista tulleen opiskelijan perehdytyksessä ja työnohjauksessa.

Osaamisen hankkiminen ja osaamisen näyttäminen työtä tekemällä työpaikoilla auttaa työllistymään, vaikka kielitaito olisikin vielä kehittymässä.

”Työelämässä oppiminen ja sen onnistuminen on kaikista tärkein ja vaikuttavan työllistymisen keino, ”opiskelija myy itsensä ja osaamisensa työpaikkaan”. Lisäksi jossain määrin mahdollista tukea työnhakua uraohjaaja palveluilla.”

”Oppilaitosten lisäksi yhteiskuntaan ja työelämään integroitumiseen tarvitaan työnantajien, yhteisöjen ja kuntien yhteistyötä.”

Suosituksia

Hakuprosessi

Koulutuksen järjestäjien tulisi noudattaa hallintolakia ja ilmoittaa hakijalle syy, miksi hän ei tullut valituksi: valintapäätös on hallintopäätös, joka tulee perustella. Turhat hakemukset ja niiden käsittely ei ole hakijan eikä järjestelmän etu.

Myös työllisyyspalvelut tarvitsee tiedon asiakkaansa hakujen tuloksesta oman ohjaustyönsä tueksi.

Hakijoiden yhdenvertaisuutta lisäävät eri oppilaitosten välillä yhteneväiset hakukriteerit myös jatkuvassa haussa. Tämä edellyttäisi jaettua käsitystä esim. kunkin ammattialan opiskelun edellyttämästä kielitaidon tasosta.

”Suomen kielen arviointi pitäisi saada tasalaatuiseksi ammatillista koulutusta edeltävissä oppilaitoksissa esim. aikuisten perusopetus. Vaihtoehto: valtakunnalliset yhteismitalliset kielitestit.”

Hakijat saattavat vaihtaa paikkakuntaa koulutuksen perässä, joten sisäänpääsyvaatimukset osaltaan vaikuttavat alueiden pitovoimaan.

Ohjaus hakuprosessin aikana

Ehdoton valtaosa koulutuksen järjestäjistä ilmoittaa hakijalle valinnan tuloksen sähköpostilla. Osa ilmoittaa myös kirjeitse ja tekstiviestillä. Viesteissä on mahdollisesti opiskelijaohjauksen yhteystiedot. Viestin perusteella hakijat kuitenkin ottavat yhteyttä ohjaajiin harvoin, jolloin ohjaus ei toteudu. Kasvokkain tapahtuvan ohjauksen toteutuminen kielteisen valintapäätöksen jälkeen olisi kuitenkin tärkeää.

”Ohjausta tarvitaan opettajan ohjauksen lisäksi. Haun aikana kaikilla ei ole käsitystä siitä mihin ovat hakemassa. Samalta hakijalta voi tulla lukuisia hakemuksia eri aloille.”

”Olemme oppilaitoksessa toteuttaneet ennakoivaa ohjausta: hakijalle tarjotaan neuvontaa ja ajantasaista tietoa alasta/aloista joihin hän on hakeutumassa.”

Osa koulutuksen järjestäjistä toteuttaa ohjauspäiviä, joihin kutsutaan kaikki kielteisen valintapäätöksen saaneet hakijat. Ohjauspäivässä he voivat saada tietoa ammateista ja mm. niiden vaatimuksista keskustelemalla eri ammattialojen opettajien kanssa. Lisäksi

paikalla on kuntakokeilun virkailijoita, jotka voivat kertoa siitä, mihin etuisuuksiin hakija on opintojen aikana oikeutettu. Tämä on tehokasta, ja kun hakijat saavat tietoa ammateista, hakeminen kohdentuu oikein vastaisuudessa.

Ohjaus koulutuksen aikana

”Ohjauksessa olemme huomanneet, että oma henkilöstö on tarvinnut englannin kielen käytännön harjoittelua ja rohkaistumista puhumiseen.”

”Opintojen järjestys tulisi olla erilainen: heti pitäisi päästä kiinni ammatillisiin opintoihin OPVA-opintojen rinnalla.”

Ohjaukseen ja S2-tukeen tulisi olla riittävät resurssit, ja niitä pitäisi voida kohdentaa tehokkaasti koulutuksen aikana. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi ammatillisen kouluttajan ja S2-opettajan yhteistyötä tai ohjausresurssien kohdentamista vieraskielisille (esim. yksi tähän asiakasryhmään erikoistunut ohjaaja). Myös pienemmät ryhmäkoot mahdollistavat henkilökohtaisemman ohjauksen opiskelijoiden opintojen etenemisen, valmistumisen ja työllistymisen edistämiseksi.

”Vieraskielisten vahvemman tuen tarve opintojen aikana ei näy mitenkään koulutuksen rahoituksessa. Tämän tulisi olla yksi rahoituksen kertoimista.”

Kotoutumiskoulutuksen osien integrointi ammatilliseen koulutukseen olisi hyvä vaihtoehto, erityisesti englanninkielisissä tutkinnoissa.

Opiskelijoiden työllistyminen

Osatutkintoja voi suositella ohjaustyössä silloin, kun opiskelijan tavoitteena on työllistyminen, ei esimerkiksi jatko-opinnot. Osatutkinnoista saatavan osaamisen tunnustaminen työelämässä ja työnantajien taholta on kuitenkin myös tärkeää.

Riittävä, henkilökohtainen työnhaun tuki on keskeisessä roolissa, jotta opiskelijat voivat työllistyä. Hyvin monen ammatilliset opinnot päättäneenkään työhakutaidot eivät ole riittävät työn saamiseen, joten henkilökohtaista tukea työnhakuun tarvitaan työllistymisen mahdollistamiseksi

Ammatillisessa koulutuksessa myös työpaikat toimivat oppimisympäristöinä. Se, että opiskelijat pääsevät työssäoppimaan, on työllistymisen kannalta oleellista. Työssäoppimispaikoille on paremmat mahdollisuudet työllistyä, kun opiskelija pääsee näyttämään osaamistaan työpaikalla käytännössä, vaikka hänen kielitaitonsa olisi vielä kehittyvässä.

Yhteistyötä työelämän kanssa voidaan syventää esim. työpaikkaohjaajia kouluttamalla. Opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja ohjausta myös työelämässä oppiessaan. Sitä varten työpaikalta nimetään vastuullinen työpaikkaohjaaja. Koulutuksen järjestäjä tukee työpaikkaohjaajaa ohjaustehtävässä ja tarvittaessa järjestää koulutusta. Yrittäjälle tehtävässä oppisopimuksessa työpaikkaohjaaja voi olla myös toisesta yrityksestä tai muutoin tehtävään soveltuva henkilö.

”Tukitoimia tarvitaan todella paljon maahanmuuttajien opiskelun tueksi. Maahanmuuttajavastaisuus vaikuttaa esimerkiksi koulutussopimusten saamiseen.”

Alueiden pitovoimaan vaikuttaa myös se, millaiset mahdollisuudet opiskelijoilla on työllistyä tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Vieraskielisten opiskelijoiden työllistymisen kannalta työelämän vastaanottavuus ja sen kehittäminen koko yhteiskunnan tasolla on avainasemassa.

”Muutosta ja osaamisen kehittämistä tarvitaan niin oppilaitoksissa kuin työelämässä.”

Opiskelijoilla on suuri vastuu opiskella kieli, kulttuuri ja ammatti. Meidän on poistettava turhia esteitä esim. muuttamalla asenteita niin, että vastaamme yksilöllisemmin tarpeisiin ohjauksen ja opetuksen suhteen.”

Lähteet

Helsingin yliopisto, [kielitetoinen opetus \(teaching.helsinki.fi\)](https://kielitetoinen.opetus.helsinki.fi)

[Laki ammatillisesta koulutuksesta \(finlex.fi\)](https://laki.finlex.fi)

Lehtonen, H. & Rätty, R. (2018). Kielitietoisia käytänteitä monikielisessä koulussa: kokemuksia toimintatutkimuksesta. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(3).

Opetus- ja kulttuuriministeriö: [Haku ja valinta ammatilliseen koulutukseen \(okm.fi\)](https://haku.valinta.ammatilliseen.koulutukseen.okm.fi) sekä OKM lakipalvelut

[Opetushallinnon tietopalvelu Vipunen \(vipunen.fi\)](https://vipunen.vipunen.fi)

Kumppanina kotoutumisessa -hanke (ESR+)

[Kumppanina kotoutumisessa \(ely-keskus.fi\)](http://ely-keskus.fi)

VIERASKIELISET AIKUISET AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA

Kumppanina kotoutumisessa -hanke (ESR+)
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-398-245-1 (PDF)

URN:ISBN:978-952-398-245-1

www.doria.fi/ely-keskus

